

FAN, TA'LIM VA AMALIYOT INTEGRATSIYASI

ISSN: 2181-1776(E) | SJIF 2023: 6.907

Nigmatova M.Z.

Samarqand viloyati pedagoglarni yangi metodikalarga o'rgatish milliy markazi maktabgacha, boshlang'ich va maxsus talim metodikalari kafedra o'ituvchisi

MAKTABGACHA TA'LIMDA INTEGRATSIYALASHGAN YONDASHUV

Annotatsiya. Integratsiyalashgan mashg'ulotlar maktabgacha didaktika tarafdorlari orasida e'tirof etilgan. Bunday mashg'ulotlar bolalar rivojlanishining turli muammolarini hal qiladi va turli xil faoliyat turlariga tayyorlaydi. Integratsiyalashgan mashg'ulotlar bolaning ijodiy qobiliyatlarini ro'yobga chiqarishga, so'z boyligini qiziqarli, o'ynoqi tarzda boyitishga, muloqot qobiliyatlarini, kognitiv ruvojlantirish va faollikni rivojlantirishga imkon beradi.

Kalit so'zlar: Integratsiya, maktab, faollik, badiiy, nutq, matematika, san'at, ijodiy, kompleks, amaliy, nazariy, bola, hissiy.

Abstract. Integrated training is recognized among supporters of preschool didactics. Such activities solve various problems of children's development and prepare them for various types of activities. Integrated classes allow to realize the child's creative abilities, enrich the vocabulary in an interesting and playful way, develop communication skills, cognitive development and activity.

Key words: Integration, school, activity, artistic, speech, mathematics, art, creative, complex, practical, theoretical, child, emotional.

Аннотация. Интегрированное обучение признано сторонниками дошкольной дидактики. Такие занятия решают различные задачи развития детей и подготавливают их к различным видам деятельности. Интегрированные занятия позволяют реализовать творческие способности ребенка, в интересной и игровой форме обогащать словарный запас, развивать коммуникативные навыки, познавательное развитие и активность.

Ключевые слова: интеграция, школа, деятельность, художественная, речевая, математическая, художественная, творческая, сложная, практическая, теоретическая, детская, эмоциональная.

Maktabgacha ta'lim tashkilotida sifatli ta'lim jarayoni o'quv va kognitiv faoliyatning rivojlanishiga, bolani maktab ta'limiga tayyorgarligiga, jismoniy va hissiy rivojlanishning yetarli darajada bo'lishiga imkon beradi. Maktab ta'limi jarayonida turli xil tadbirlarni amalga oshirishga imkon beradigan taxminiy pedagogik muhit yaratadi.

Integratsiyalashgan yondashuv - bu turli mavzular yoki mashg'ulotlarning vazifalariga muvofiq pedagogik jarayonning tarkibiy qismlarini o'zaro bog'liqlikda amalga oshirishdir.

Maktabgacha ta'limda kompleks yondashuv quyidagilardan kelib chiqadi:

atrofdagi dunyo haqida yaxlit g'oyalarni shakllantirish asosida shaxsni tarbiyalash va rivojlantirish;

ta'lim va tarbiyaning nafaqat mazmunli, balki qiziqarli o'tkazish;

o'quv dasturning turli bo'limlari(turlararo integratsiya) va bo'limlar ichidagi (tur ichidagi integratsiya) o'rtasidagi aloqalarni mustahkamlash;

ta'lim va tarbiyaning tadqiqot usullarini bog'lash (uslubiy integratsiya);

Maktabgacha ta'lim tashkilotida bolalarning kompleks ta'limi o'z mohiyatiga ko'ra shaxsga yo'naltirilgan, chunki u asosiy e'tiborni rivojlanayotgan va tarbiyaviy muammolarni hal qilish uchun bilim va ko'nikmalarni shakllantirishga qaratadi. Shu bilan birga bunda bilim, tajriba va ko'nikmalar profilaktika va rivojlanish vazifasini bajaradi. Kompleks qamrab olishda individual yondashuv quyidagi qoidalarni amalga oshiradi: kognitiv maqsadlarga bo'lgan hayotiy ehtiyojni aniqlash, yangi narsalarni kashf etishga qaratilgan kognitiv vazifalar; bola shaxsiyatining muvofiqligi. Unga o'ziga ishonch va o'z salohiyatini to'liq ro'yobga chiqarishga imkon beradi; bolani qabul qilish va tushunish, ijobiy munosabat, shaxsning o'zini o'zi anglashiga turtki bo'ladi, uning ichki qobiliyatlarini aniqlash, rivojlanish jarayonida motivatsiya berish, shaxsiy o'sishga yordam beradi.

Integratsiyalashgan yondashuv quyidagi xususiyatlarda namoyon bo'ladi: asosiy e'tibor bolalar faoliyati ko'rsatkichlarining nozik tomonlariga qaratiladi; pedagog nafaqat keng ko'lamli bilimlarning tarjimoni sifatida, balki pedagogik jarayonning tashkilotchisi sifatida faoliyat olib boradi; kognitiv material o'rganish maqsadi sifatida emas, balki faoliyat vositasi sifatida ishlatiladi.

Maktabgacha ta'lim tashkilotida bola rivojlanishining turli sohalarini birlashtirilishimiz ya'ni integratsiyalashtirishimiz mumkin:

- atrof olam bilan tanishish va badiiy nutqni rivojlantirish;
- atrof olam bilan tanishish va badiiy adabiyotlarni o'qish;
- ekologik tarbiya va badiiy adabiyotni mutolaa qilish;
- ekologik madaniyatni shakllantirish va musiqiy tarbiya;
- tasviriy faoliyat va badiiy adabiyot mashg'uloti;
- tasviriy faoliyat, badiiy adabiyot bilan tanishtirish va musiqiy rivojlanish;
- elementar matematik tasvirlarni chizish va konstruktiv faoliyatni amalga oshirish;
- elementar matematik tasvirlar va badiiy tasvirlarni chizish;
- elementar matematik tasvirlarni chizish va xalqlar madaniyati bilan tanishish;
- valeologik bilim va sog'lom rivojlanishni shakllantirish;

Integratsiyalashgan yondashuv bolada dunyoqarashni shakllantirishning samarali usuli bo'lib, san'atning xilma-xil turlari va bolalar badiiy-estetik faoliyati turlaridan foydalanishda har tomonlama namoyon bo'ladi. Bunda quyidagilar hisobga olinadi: san'atning jamiyat bilan aloqasi - tasviriy va badiiy san'atning birligini yaratish; har bir san'at turining o'ziga xos xususiyatlarini hisobga olish; hissiy va mantiqiy munosabatlarni tushuntirish (turli analizatorlarning mavjudligi haqida); ajratishda san'atning turli turlarining xususiyatlarini hisobga olish; yaratuvchanlik faolligini oshirish.

Har tomonlama yondashuv o'quvchilarning san'at bilan tanishishini shakllantirishni o'z ichiga oladi, bu ularga turli xil badiiy faoliyat turlarining kelib chiqishini tushunishga va san'atning har bir sohasi bo'yicha asosiy g'oyalar va bilimlarga ega bo'lishga imkon beradi. Maktabgacha yoshdagi bolalarni kompleks tarbiyalash quyidagi pedagogik va uslubiy yutuqlarga asoslanadi: ma'naviy yuksalish; san'atning hissiy asoslari va badiiy faoliyat turlari bilan jonli muloqot qilish; tanlangan o'yinlarga poliartistik yondashuv; hissiy yetuklik; bolalar badiiy ijodining turli turlarini rivojlantirish.

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida bolalarning yaxlit ta'limini yaratish va o'rganish tizimi uning nazariy modelini qurishni belgilab beradi va o'zaro bog'liq bo'lgan tarkibiy qismlar tizimini o'z ichiga oladi.

Bu o'z navbatida pedagogik jarayonning maqsadiga bog'liq: shaxsiy, mazmunli, operativ va faoliyatga tegishli kabilar. Integratsiyalashgan ta'lim modelining individual komponenti pedagogik jarayonning jami sub'ektini o'z ichiga oladi, birinchi navbatda, o'quv jarayonida tarbiyachining qiziqtiruvchi subyektiv ulushini ifodalaydi.

An'anaviy bolaga yo'naltirilgan ta'lim faqat mazmunli tarzda amalga oshiriladi, bunda ustuvor bo'lib -didaktik (ta'lim) hisoblanadi, har tomonlama o'qitishda esa rivojlantiruvchi va maqsadli ta'lim etakchi o'rinni egallaydi. Maktabgacha yoshdagi bolalarning mazmunli ta'limi quyidagilarni o'z ichiga oladi: dunyoning yaxlit tasvirini shakllantirish (ustun maqsad); dasturning kengaytmali, ixchamlashtirilgan bo'limlari bo'yicha bilim, ko'nikma va malakalarning yanada samarali o'qitilishini ta'minlash; ta'lim mazmuni uchun asosli asosning mavjudligi; kognitiv sohaning rivojlanishini rag'batlantirish (kognitiv faoliyat, qiziqish va boshqalar); o'quv va kognitiv faoliyatda hissiy va tabiiylik birligini ta'minlash; ijodiy qobiliyatlarni rag'batlantirish; o'quv jarayonining ta'lim yo'nalishini (insoniylashtirish, ekologlashtirish va boshqalar)aniqlash.

Maqsadli komponent, o'z navbatida, yaxlit ta'limning nazariy modelining o'ziga xos tarkibiy qismidir. Tarkib komponentiga ma'naviy qadriyatlar (axloqiy, estetik g'oyalar), faoliyat va atrofdagi dunyo (inson, jamiyat, tirik va jonsiz tabiat) haqidagi yaxlit g'oyalar kiradi. Fanlararo (turlararo) integratsiyani hal qilishning birinchi yo'nalishi, uning tarkibiy qismlari o'rtasida muhim aloqalar mavjudligidir. Fanlararo baholash asosida har qanday dasturning deyarli barcha bo'limlari ma'lum cheklovlar doirasida birlashtirilishi mumkin.

Integratsiyalashgan ta'lim mazmuni murakkab tuzilgan. Dastur bo'limining mazmun xususiyatini o'z ichiga olgan klassik bir turdagi darslardan farqli o'laroq, birlashtirilgan darslar ikkitadan ortiq va dasturlarning turli bo'limlaridan

komponentlarni o'z ichiga oladi. Strukturaviy tahlil shuni ko'rsatdiki, o'zgartirishlarning tarkibiy qismlari butun yaxlitlikka ega bo'lishi lozim.

Asosiy integratsiya turlari :

1. "Yopishtirish" darslar mazmunining barcha tarkibiy qismlari bir mavzu doirasida birlashtirilgan, lekin bolalar faoliyatining turlari o'zaro olinmagan (ular har xil) va ketma-ket, ustuvorliklarsiz amalga oshirilgan.

2. Komponentlarning har biri teng nisbat bilan "simbioz", ular "integral mazmun"ga ega bo'lsa-da, mazmunning nisbatan mustaqil qismlari, yechimi ham mavjud. mustaqil ta'lim vazifalari.

3. "Tobelanish" – bir (ko'makchi) komponentning boshqa (asosiy, yetakchi) tobeini qabul qiluvchi turi. Bunday darsda hamma uchun umumiy tarkibiy qismlarga ega bo'lgan "integral tarkib" mavjud bo'lib, u mazmundagi tarkibning har bir komponenti uchun bixil emas, balki o'ziga xos, nisbatan mustaqil maqsad va vazifalarga ega.

4. "Ergashtirish" yuqori yo'l bo'lib, mashg'ulotning istalgan qismida bir komponent - asosiy, ikkinchisini - ikkinchisini ergashadi. Buning asosida qurilgan integral sinflar oddiy oddiy sinflarga o'xshaydi, chunki asosiy, yetakchi komponent butunlay yordamchi komponentni o'z ichiga oladi va uning maqsad va vazifalarini amalga oshirishga bo'ysunadi.

Integratsiyalashgan (tematik) kun - bu maktabgacha yoshdagi bolalarni butun vaqti davomida kognitiv faoliyatni tashkil etishni anglatadi, bunda har qanday muayyan mavzu o'zaro bog'liq va nafaqat mashg'ulotlar mazmunida yuqori sifatli bo'lishi, mobil, rolli o'yinlar va boshqa o'yinlar, sayrlarda va boshqa vaqtda ham amal qilinishi lozim.

Maktabgacha yoshdagi bolalarning ta'lim mazmuni ular uchun qiziqarli va tanish bo'lishi (ommaviy axborot vositalari va multimedia) va bolalarning katta qiziqishini uyg'otadigan bo'lishi (muammoli vaziyatlar va yangi vazifalar) kerak.

Shunday qilib, bolaning atrofdagi dunyoni qamrab olishini aniqlashga asoslangan integratsiyalashgan yondashuv maktabgacha ta'lim sifatini oshirishda yetakchi bo'lib, bola bunda asosiy qismlarni o'zlashtirgan holda yaxlit jarayonning bir qismi sifatida idrok qilishga imkon beradi.

Adabiyotlar ro'yxati

1. S.D. Sajina "Maktabgacha ta'lim muassasasida qo'shma dars texnologiyasi" - P.127

2. Maktabgacha pedagogika.- M.: "Akademiya", 2008.-416 b.

3. Komenskiy Ya.A. Tanlangan pedagogik asarlar: 2 jildda - M.: Pedagogika, 1982. 328s.

4. Nosova E.A., Nepomnyashchaya R.L. Maktabgacha yoshdagi bolalar uchun mantiq va matematika. M., 2000.-267 b.

5. Leushina L.M. Maktabgacha yoshdagi bolalarda elementar matematik tasavvurlarni shakllantirish. - M.: Ma'rifat, 1974.-368-yillar.

6. Kozlova S.A., Kulikova T.A. Maktabgacha pedagogika. - M.: NORMA, 2000.-345s.